

Γράφει ο

Ηλίας Κουσκουβέλης

Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων- Δικηγόρος

Εφ' όλης της ύλης συνέντευξη στην εφημερίδα Φιλελεύθερος της Κύπρου σε θέματα επικαιρότητας εξωτερικής

□ πολιτικής, όπως έρευνες για το φυσικό αέριο στη Μεσόγειο, εξωτερική πολιτική και απειλές της Τουρκίας, ΑΟΖ, κλπ.

Διαμορφώνεται ένα νέο σκηνικό στην Ανατολική Μεσόγειο με την έναρξη των ερευνών της Κυπριακής Δημοκρατίας για εξόρυξη φυσικού αερίου. Θεωρείτε ότι αυτή η εξέλιξη θα οδηγήσει σε γεωπολιτική αναβάθμιση της Κύπρου ή σε συγκρούσεις;

Η Κύπρος έχει ήδη αναβαθμιστεί στο διεθνές σύστημα και το χρηματιστήριο της διεθνούς πολιτικής εξ αιτίας του συγκεκριμένου γεγονότος και αποκτά, για μία ακόμη φορά, τεράστια σημασία. Αυτή είναι μάλλον μεγαλύτερη και από εκείνη της περιόδου της κρίσης του Σουέζ, που προκάλεσε τότε, όπως θα θυμούνται πολλοί, σημαντικά προβλήματα στην υπόθεση της ανεξαρτησίας. Μόνο που τώρα είναι προς όφελος της Κύπρου. Θεωρώ ότι δεν είναι τυχαίες οι επισκέψεις κορυφαίων παραγόντων της διεθνούς πολιτικής στη Λευκωσία, όπως της Μέρκελ, του Μεντβέντεφ, του Πάπα και πολλών άλλων. **Πρέπει να καταλάβουμε το εξής: ότι η τόσο επιθυμητή για τη Δύση πολιτικοστρατιωτική γέφυρα με το Ισραήλ προέκυψε κατά φυσικό τρόπο, ουσιαστικά και με πρωτοβουλία της Κύπρου.**

Όσο για τις τριβές ή τις συγκρούσεις, αυτές ούτως ή άλλως δεν αποκλείονται εντός του διεθνούς συστήματος, το οποίο είναι άναρχο ή, όπως πολύ συχνά επαναλαμβάνω, δεν είναι ένας όμορφος κόσμος ηθικός και αγγελικά πλασμένος. Ας σκεφτούμε το απλό: η Κύπρος υπέστη εισβολή ακόμη και τότε που ουδείς γνώριζε ότι διέθετε φυσικό αέριο και, μάλιστα, ακολουθούσε μία πολιτική «αδέσμευτης» ουδετερότητας. Επίσης ας σκεφτούμε το επίσης απλό, αλλά επιστημονικά διαπιστωμένο από την εποχή του Θουκυδίδη: **ο μικρός και αδύναμος είναι πιο ασφαλής όταν έχει ισχυρούς και αποφασισμένους συμμάχους, οι οποίοι βρίσκονται στο πλευρό του επειδή έχουν ισχυρά δικά τους συμφέροντα.**

Πόσο σοβαρά πρέπει να λαμβάνονται οι τουρκικές απειλές; Κάθε απειλή πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά. Άλλωστε την απειλή ένας σώφρων κυβερνήτης, πολιτικός ή αναλυτής δεν χρειάζεται να την ακούσει να διατυπώνεται. Οφείλει να τη διαβλέπει και να την προαισθάνεται.

H

Τουρκία είναι από τη φύση της ένα πιο πρωτόγονο κράτος

σε σχέση με τα δυτικά κράτη, πιο στρατιωτικό και συνεπώς πιο βίαιο, ανεξαρτήτως του ποιος κυβερνά, οι στρατιωτικοί ή οι ισλαμικής προέλευσης πολιτικοί. Η Τουρκία συνεχίζει να εξοπλίζεται και να επιθυμεί να παίξει το ρόλο της περιφερειακής υπερδύναμης. Πλην όμως, όπως είχα προβλέψει στον Φιλελεύθερο,

η Τουρκία έχει ήδη καταγράψει αποτυχίες στην εξωτερική της πολιτική. Απέτυχε ή δεν απέτυχε στη Λιβύη; Η πολιτική των «μηδενικών προβλημάτων» δεν έχει ήδη υποστεί πλήγματα; Η προσέγγιση με την Αρμενία απέτυχε παταγωδώς. Η ισχυρή σημασία με το Ισραήλ κατεστράφη. Η πολιτική με τη Συρία επίσης απέτυχε και, βεβαίως, αυξάνονται τα προβλήματα με την Κύπρο.

Όσο για τις απειλές της, σε μία γενική προσέγγιση, αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Όμως στην προκειμένη περίπτωση, με βάση όσα γνωρίζω, θεωρώ πως η Τουρκία έχει ήδη κάνει πίσω και περιορίζεται σε ρητορικά, κατόπιν εορτής, πυροτεχνήματα. Πως αλλιώς μπορεί να ερμηνευτεί η απόφαση ότι θα οριοθετήσει την υφαλοκρηπίδα με το ψευδοκράτος; Δηλαδή αν δεν προέβαιναν σε συμφωνία «οριοθέτησης», το ψευδοκράτος θα εμπόδιζε την Τουρκία να κάνει έρευνες ή γεωτρήσεις; Με άλλα λόγια, λέω πως στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή

η Τουρκία δεν μπορεί να κάνει κάτι άλλο παρά να ρίχνει πυροτεχνήματα για εσωτερική κατανάλωση.

Κάνουν λόγο οι Τούρκοι για δικές τους έρευνες σε περιοχές μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου, κοντά στο Καστελόριζο. Πώς θα πρέπει να αντιδράσουμε; Έπρεπε ήδη να έχουμε αντιδράσει.

Η Ελλαδική κυβέρνηση έπρεπε ήδη να έχει ανακηρύξει τη δική της ΑΟΖ

– άποψη που έχω επίσης εκφράσει με άρθρο μου στον Φιλελεύθερο. Ποτέ δεν είναι αργά. Πρέπει η Ελλάδα να κάνει το βήμα. Πρέπει Ελλάδα και Κύπρος να ενημερώνουν συστηματικά και ασταμάτητα για τη συμπεριφορά της Τουρκίας. Καλές και σημαντικές οι τοποθετήσεις ξένων αξιωματούχων υπέρ της εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων από την Κύπρο, αλλά θα πρέπει να γίνει προσπάθεια να καταδικαστεί η απειλή χρήσης βίας. Δεν μπορεί κάποιος να ξεστομίζει τέτοιες απειλές και να μην έχει κόστος, προφανώς πολιτικό. Κι αν η προσπάθεια δεν πετύχει τώρα, θα δημιουργήσει υποθήκη για το μέλλον. Αν εμείς τώρα πετύχουμε να καταγραφεί η ανεύθυνη και επιθετική συμπεριφορά της Τουρκίας, τούτο θα είναι χρήσιμο στο μέλλον.

Την τελευταία περίοδο γίνεται λόγος για συνεργασία ή άξονα Ισραήλ-Ελλάδος-Κύπρου. Είναι κάτι συγκυριακό ή μόνιμο με προοπτική; Είναι μία αρχή, θα δούμε. Στο βαθμό όμως που, όπως είπα, υπάρχουν σημαντικά και σε βάθος χρόνου κοινά συμφέροντα (η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων), υφίσταται προοπτική για όσα χρόνια θα διαρκέσει η συγκεκριμένη εκμετάλλευση. Επιπλέον, αυτό θα εξαρτηθεί και από τις περαιτέρω εξελίξεις στην Αίγυπτο, τη Συρία, αλλά και την ίδια την Τουρκία.

Σε αυτό το σκηνικό χωράνε διάφοροι. Οι Αμερικανοί, επειδή τις έρευνες ανέλαβε δική τους εταιρεία, οι Ισραηλινοί επειδή είναι της γειτονιάς, οι Τούρκοι, εμείς και στο βάθος η Ρωσία, η Ε.Ε. Πώς αξιοποιούνται όλα αυτά τα διαφορετικά, πλην εμπλεκόμενα συμφέροντα; Στην πολιτική και, ιδιαίτερα, τη διεθνή, δεν υπάρχουν φιλίες.

Πλην όμως όλοι οι συγκεκριμένοι παράγοντες, επί

του παρόντος, είναι «φίλοι». Οι «φίλοι» θα επιχειρήσουν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη τους. Το ίδιο θα πρέπει να κάνουμε και εμείς.

Αρκεί

να έχουμε στρατηγική

– την οποία όμως δεν έχουμε. Κύρια συνιστώσα θα πρέπει να είναι η αξιοποίηση και επένδυση των οφελών από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων. Θυμίζω ή ενημερώνω ότι ο μεγαλύτερος συντελεστής ισχύος του Κουβέιτ δεν ήταν το πετρέλαιο, αλλά οι επενδύσεις των εισοδημάτων από το μαύρο χρυσό. Από εκεί και πέρα πρέπει να υπάρξει ή να εμφανιστεί μία κατάσταση από την οποία να κερδίζουν όλοι (win-win). Όσο για τον τελικό στόχο νομίζω ότι περιττεύει να τον αναφέρω.

Πόσο επηρεάζονται όλες αυτές οι εξελίξεις από τη σημερινή κατάσταση, οικονομική και πολιτική, στην Ελλάδα;

Ασφαλώς και επηρεάζονται, αν και δεν θα έπρεπε. Ενωώ ότι είναι δυνατόν η οικονομική δυσπραγία να μην επηρεάζει την εξωτερική και την αμυντική πολιτική μίας χώρας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνοδεύεται και από πολιτική και κοινωνική κρίση. Ισχυρά πολιτικά συστήματα και ικανές κυβερνήσεις μπορούν να κατανέμουν πόρους και να θέτουν προτεραιότητες, ακόμη και υπό συνθήκες οικονομικής κρίσης. Όμως, όπως το έχω γράψει και στο παρελθόν, **η Κύπρος στην περίπτωση της ΑΟΖ και της εκμετάλλευσης των πόρων έχει δώσει δείγματα ικανότητας ανάληψης πρωτοβουλιών χωρίς την Ελλάδα. Ίσως είναι μία από εκείνες τις στιγμές στην Ιστορία που η περιφέρεια του Ελληνισμού παίρνει την πρωτοβουλία αντί του κέντρου.** Σε ποιά στάδια βρίσκονται οι συνεργασίες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Άμυνας;

Με το Υπουργείο Εξωτερικών φέτος συνεχίστηκε, όταν σε συνεργασία με το Γραφείο Τύπου και Ενημέρωσης, επισκέφτηκαν την Κύπρο τριάντα φοιτητές του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, με σημαντικά αμοιβαίως οφέλη. Ο Φιλελεύθερος, θυμάμαι, έκανε ένα εξαιρετικό ρεπορτάζ και, με την ευκαιρία, ευχαριστώ. Με το Υπουργείο Άμυνας, αντιθέτως, η πρόταση συνεργασίας που στελέχη του είχαν απευθύνει στο Τμήμα δεν προχώρησε για λόγους που ποτέ δεν μου ανακοινώθηκαν και που σίγουρα δεν αφορούσαν ζητήματα επιστημονικής μας επάρκειας, όπως μπορούν να καταλάβουν οι αναγνώστες σας. Το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας έχει επιτύχει τη διεθνή αναγνώριση στους τομείς των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σχέσεων, των Στρατηγικών Σπουδών και της Διαχείρισης Κρίσεων.

Ο Ηλίας Κουσκουβέλης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σήμερα είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Διετέλεσε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας από το 2006 έως το 2010 και Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων από το 2004 έως το 2006. Εκπροσώπησε την Ελλάδα στην Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος, ήταν μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου της Διπλωματικής Ακαδημίας του Υπουργείου Εξωτερικών και εξωκοινοβουλευτικό μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής, μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Αμυντικών Αναλύσεων, κριτής στο

επιστημονικό περιοδικό Comparative Politics. Έχει τιμηθεί με βραβεία, διακρίσεις και υποτροφίες από τη Δράση Jean Monnet της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, την Γαλλική Ακαδημία Αέρος και Διαστήματος, το Πανεπιστήμιο του Denver και τη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. <http://www.kouskouvelis.gr> □

□□□□